

Jak je zjevné, šíře zájmů zahraničních bohemistů je tak velká, že nelze výsledky konference nijak přehledně shrnout. Poznamenejme aspoň – a je to postřeh značně zjednodušující – že se většina příspěvků pohybovala mezi teorií Pražské školy (k jejím myšlenkám se hlásili téměř všichni účastníci) a materiálem Českého národního korpusu, který se právě pro tyto vážné zájemce o češtinu už stal nepostradatelným zdrojem materiálu (pro aktivity vědecké i pedagogické). A ještě jeden úběžník vyvstával z řady referátů: je třeba budovat výuku češtiny pro cizince jako autonomní, moderně konstituovaný obor a soustředit se na propracování náplně tohoto studia. Jak konstatovala v závěrečném projevu zástupkyně ředitele Ústavu pro jazyk český dr. Světlá Č m e j r k o v á, setkání s češtinou v Praze mělo vysokou odbornou úroveň, vytvořilo perspektivu pro další rozvíjení všestranné spolupráce a stalo se vyvrcholením oslav ústavního jubilea. Uskutečnila se přehlídka mimořádně zdatných zahraničních „pěstitelů“ češtiny, která mohla jejich českým kolegům přinést jedině radost a uspokojení.

Jana Hoffmannová, Praha

Několik slov o vydávání časopisu bulharských bohemistů „Homo Bohemicus”

Časopis „Homo Bohemicus” je vydáním univerzitního neziskového spolku Bohemia klub, který byl z iniciativy doc. Velička Todorova a doc. Janka Bačvarova založen 30 září 1993 r. skupinou bulharských bohemistů a čechofilů. „Kmotrem” časopisu je V. Todorov ve spolupráci s doc. Bačvarovem. Časopis „Homo Bohemicus” (dále: HB) začal vycházet v zimě r. 1994. Během tohoto roku vyšly 4 čísla časopisu a 4 čísla jeho literární přílohy „Malá česká knihovnička”. Ted’ musíme poukázat na jednu jeho zvláštnost – značka Bohemia klubu momentálně „kryje” všechny významné bohemistické knihy, které v Bulharsku vychází formou různých příloh nebo „větví” HB – Malou českou knihovničku (literární přílohu HB), Velkou českou knihovnu (kam patří vědecké, komemorativní, antologické, výroční a další větve HB), Slovanskou knihovnu.

Během let 1994–1995, tj. během svých prvních ročníků byl časopis sepisován především V. Todorovem a J. Bačvarovem za pomoci sekretářky Radosti Železarovové. Prostředky na jeho vydávání poskytovalo především bulharské odvětví Sorosovy nadace a jistou finanční podporu poskytovali také bulharští a zahraniční sponzoři. Časopis měl charakteristickou výtvarnou podobu – opakující se a mizící v dále postavičku Švejka na bílém pozadí, která se stala značkou časopisu.

Během prvního ročníku vznikly některé jeho základní rubriky: zповědňi rubrika „Česko ve mně” (krátké zповědňi a memoáry lidí, majících určitý profesionální, cestovní nebo sentimentální vztah k Česku); pak „vážná”, analytická část

časopisu „Analýza – způsob existence“; zábavný, ale také dost informativní přehled nových českých a bohemistických knih „Bohemopis“; „Švejknnews“ (kronika aktuálních bohemistických akcí); „Poprvé v překladu“; „Naše bohemosellery“ (nejnovější bulharské bohemistické práce); „Naši oslavenci“ (bohemisté, kteří slavili životní jubileum); „Homo bulgaricus“ (interview s českými bulharisty) atd. Po částečném vyčerpání bohemistických informací, nakopených za skoro 5 let existence Bohemia klubu, ve druhém ročníku časopisu HB se začala stále zřetelněji projevovat tendence aby jednotlivá čísla byla nejen mechanickým sborem článků, ale aby je sjednocovalo určité centrální téma, např. č. 3/1994 *Bulharské obrazy Pražského jara*, č. 4/1994 *Češi v Bulharsku* atd.

Jako literární přílohy k těmto číslům v tomto období byly uvedeny dosud nepublikované překlady široké „palety“ českých spisovatelů – K. J. Erbenem počínaje, přes J. Suchého, K. Čapka, V. Vančury, V. Nezvala, J. Seiferta a K. Michalem konče. Jedna z příloh byla v češtině – byly to překlady z básnického díla P. K. Javorova, které nově přebásnila L. Kroužilová.

Texty, které v časopisu vycházely, byly dílem různých autorů – mezi těmi, kdo během těch dvou let v časopisu publikovali, jsou prof. Nikola Georgiev, doc. Veličko Todorov, doc. Janko Bačvarov, doc. Valeri Stefanov, básníci-překladaatelé Dimitr Stefanov, Váňa Rakovski a další. Spojení mezi jednotlivými, někdy dost různorodými materiály, uskutečňovaly texty, podepisované „Hom a Bom“, tzv. Svetoslavky, post scripta a post-post scripta – díla především V. Todorova (Svetoslavova podle jména otce). Jazyk časopisu také nesl výrazné znaky Veličkovovy stylistiky – spoustu neologizmů, slovních hříček, specifickou zábavno-vědeckou slovní zásobu, „hru“ s českými reáliemi na bulharské půdě (ostatně to nebylo jednoznačně schvalováno všemi čtenáři časopisu). Jako celek toto vydání neslo znak vážně-veselého intimně-přátelského psaní a vyznačovalo se slovníkem a stylistikou bohémsko-bohemistického prostředí lidí společného smýšlení. To odpovídalo profesionálně-sjednocovacím úkolům, které si spolek Bohemia klub vytýčil ještě svým založením a paralelně s tím kladlo důraz na „hravý“ charakter všech akcí.

Z různých důvodů – zdravotních, finančních, kvůli příliš velkému zatížení (pouze dva lidé vydávali čtyřikrát do roka číslo časopisu s literární přílohou) – časopis přestal vycházet v letech 1996 a 1997. To samozřejmě neznamená, že se v této době neobjevilo žádné bohemistické vydání – nezadržitelný duch „spisovávání“ obou redaktorů přivedl na svět almanachy „Bohemia“, které, přestože vycházely jednou do roka, „sytily“ hlad po bohemistických informacích.

Kritiky a informace o tomto časopisu se objevily v českých a bulharských periodikách – srov. například materiál V. Macury ve „Tvaru“ (1995, 7.9.; č. 14). Fakt, že časopis hledá svůj charakter a místo v současné informaci přetížené společnosti, je dokládán také velkým počtem předmluv, doslovů, anotací ročního obsahu atd., kterými jeho autoři explikují své záměry, očekávání a vymoženosti – hlavně v č. 4/1994 a č. 4/1995.

Vydávání HB bylo obnoveno r. 1998. Vychází i nadále 4 čísla ročně, spolu s literární přílohou, ale současně v jeho obsahu a grafické úpravě nastaly značné změny.

Ohledně grafické úpravy – návaznost na starší HB zachovává postavička odcházejícího Švejka a český charakter vydání je akcentován třemi národními barvami na obalu – bílou, modrou a červenou. Obal každého čísla časopisu i jeho literární přílohy je obvykle dotvářen „českou“ fotografií anebo reprodukcí výtvarného díla, navazujícího tématicky na téma toho kterého čísla. Zvýšil se celkový objem jak časopisu samotného, tak jeho literární přílohy. Prostředky na vydávání časopisu již pramení z jediného zdroje – z Ministerstva zahraničních věcí České republiky – odbor kulturních a krajanových vztahů. Tento fakt je vysloveně uveden v každém čísle. Změnila se i redakce časopisu – šéfredaktorem je Vladimír Penčev, Michaela Kuzmova je sekretářkou, redaktořský kolektiv tvoří Gorjana Lenkova, Margarita Mladenova, Anželina Penčeva, Jordanka Trifonova.

Redaktoři nového HB usilují o několik základních věcí:

- 1) zachovat návaznost mezi starší a novou podobou časopisu, a to především prostřednictvím hravého, zábavného, intimně-přátelského rázu celého vydání a zachováním některých ze starších stálých rubrik časopisu – „Česko ve mně“, „Analýza – způsob existence“, „Doporučované bohomočení“ a některé další;
- 2) zdůraznit specifikum každého čísla – prakticky to znamená, že každé číslo má své téma, věnované určitému aspektu česko-bulharských literárních a kulturních vzájemných vztahů (*Bulharsko-český eros*, č. 2–3/1998; *100 let českého kina*, č. 4/1998; *Česko-bulharská překladiáda*, č. 3–4/1999);
- 3) rozšiřovat okruh lidí, podílejících se na sepisování časopisu přijetím nových spolupracovníků do „Homo Bohemicus“ i zapojením vnějších spolupracovníků při sestavování jednotlivých čísel (například číslo o hudbě – č. 1/2001), nebo budoucí číslo „politické“. (Je na místě poukázat na to, že za své materiály, otištěné v časopisu autoři, ani redaktoři nedostávají žádné honoráře, takže jejich psaní se dá charakterizovat jako naprosto nezištná „práce pro věc“).

Dnes je „Homo Bohemicus“ již časopisem se vším všudy, nejen pouhou „ročenkou“, i když se jeho redaktoři snaží aktivně reflektovat tok bohemistických událostí rubrikou „Aktuality“. Na sepisování jednotlivých čísel se aktivně podílejí studenti-bohemisté jak ze Sofijské, tak i z Plovdivské univerzity (č. 1/1998 se pokouší o podobiznu současné, především sofijské bulharské akademické bohemistiky – hlavní centra, osobnosti, vydání, studentské divadelní akce, diplomové práce, studentské překlady; č. 1–2/1999 si všímá nejsilnějšího bohemistického centra mimo hlavní město – Plovdivské univerzity). Dvojčíslí s „plovdivskou“ tematikou reprezentuje studenty i profesory-bohemisty z Plovdivu, ale také mimouniverzitní osobnosti, které mají své vyhrazené místo v kulturním životě města a bulharské bohemistiky vůbec. Znovu je akcentována úloha tohoto

kulturního a průmyslového centra ve vzájemných vztazích mezi Bulharskem a Českem, v aktuálních kulturních událostech jako je Evropský měsíc kultury v Plovdivu 1999.

Jako velmi úspěšná byla oceněna čísla *Bulharsko-český eros* a o českém filmu. V prvním, „erotickejší“ čísle (odpovědné redaktorky M. Mladenova a A. Penčeva) excelují texty (i když žánrově odlišné) V. Macury, A. Benbasata, V. Rakovského, G. Lenkovové. Filmové číslo (redaktorka G. Lenkova) se vyznačuje originální strukturou obsahu a obsahem materiálů, které byly napsány speciálně pro toto číslo HB (s výjimkou tří článků, přetištěných z českých periodik). Toto číslo, jakož i číslo věnované plovdivské bohemistice, zveřejňuje zajímavé ankety, ukazující „situování“ různých aspektů české kultury hlavně mezi současnou bulharskou akademickou mládeží.

Zase dvojčíslí (č. 3–4/1999) si všímá strasti a slasti překladu především z češtiny do bulharštiny. I zkušený překladatel v něm objeví zajímavé čtení a nečekané pohledy na toto těžké a ještě stále nedocenené umění – problém o překládání titulů uměleckých děl, uměleckých a reklamních textů atd.

Redaktoři časopisu mají ctižádost publikovat v literárních přílohách překlady, které by odpovídaly tématice obsahu toho kterého čísla. Například „akademické“ číslo 1/1998 zveřejnilo studentské překlady, které dostaly ceny na soutěžích o nejlepší studentský překlad. Přílohou „erotickejší“ čísla je překlad L. Kroužilové *Hříšná láska Zacharije Zografa* od P. Spasova; speciálně pro filmové číslo byly přeloženy úryvky „subjektivních dějin českého filmu“ od J. Škvoreckého *Išichni ti chytří mladí muži a ženy*; „plovdivské“ číslo je doprovázeno překladem jedné z nejlepších plovdivských překladatelek G. Bakardžievové (V. Vančura. *Luk královny Dorotky*), číslo o překladu – složitým překladem jedné z nejoriginálnějších českých básní – dramatu *Manon Lescaut* od V. Nezvala podle románu Abbé Prévosta v provedení Antoanety Popovové.

Ještě několik slov o uvedených na začátku vydáních se značkou „Homo Bohemicus“ – o pobočných řadách, neboli „větších“ Velká česká knihovna a Slovanská knihovna. Uvedeme jen část knih, které byly otištěny v těchto řadách:

Velká česká knihovna:

- č. 1/1995 (vědecká větev HB): V. Todorov. *Opera slavica aneb Zpátky k Borisu Jocovovi*.
- č. 2/1995 (výroční větev HB): *Neukojitelný lovec. Sborník k 70. narozeninám prof. Zdeňka Urbana*.
- č. 3/1995 (komemorativní větev HB): *Češi v Bulharsku. Dějiny a typologie civilizační úlohy. Část I (sborník statí)*.
- č. 1/1996 (zábavná větev HB): V. Todorov. *Strýc Švejek aneb zahledění se do Česka*.
- č. 2/1996 (antologická větev HB): *Most. Dvacet bulharských básníků v českém překladu Ludnily Kroužilové*.
- č. 4/1996 (vědecká větev HB): J. Bačvarov. *Čeština v slovanském kontextu*.

- č. 4/1997 (Bohemia klub): *Než se staneš radostí... Sborník na počest Grigoru Lenkovovi.*
- č. 2/1998 (Bohemia klub): I. Pavlov. *Literární výzvy a slavistická zkoumání.*
- č. 1/2001 (Bohemia klub): A. Popov. *Český intelektuál v 90-tých letech 20. století – mámení a trápení.*

Samozřejmě, tím není vyčerpán obsah všeho vydaného v „Homo Bohemicus“ a ve všech jeho přílohách a odvětvích. Pokračuje i nadále překladatelská činnost, která se stále více obrácí i k mladším autorům z posledních desetiletí 20. století. O obraz postmodernistické české literatury usiluje například č. 2–3/2000 s titulem *Množící se smysl* (odpovědná redaktorka A. Burova), doprovázený překladem literárních parodií M. Viewega *Nápady laskavého čtenáře*. Práce pokračuje, takže čtenářům časopisu „Homo Bohemicus“ nezbývá než... nechat se překvapit.

Jordanka Trifonova, Margarita Mladenova, Sofia

